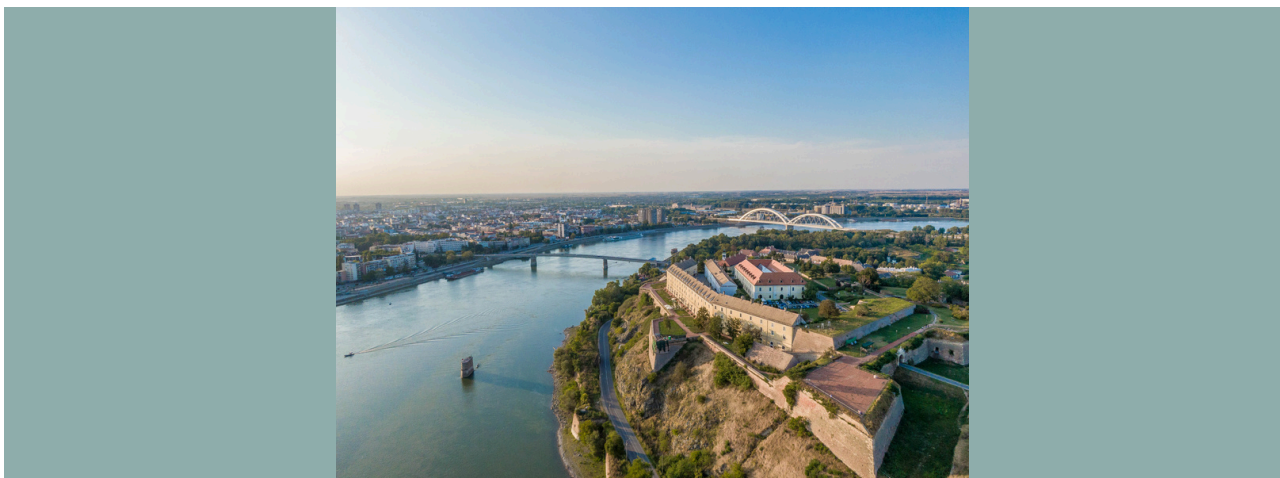

Segédanyag

Újvidék kulturális visszhangjai

Az Európai Unió
társfinanszírozásával

A túra címe: Újvidék kulturális visszhangjai

Általános információk

Elsődleges témák: köztér és identitás, kulturális emlékezet, mindennapi állampolgári részvétel, kapcsolódás és közösség

Célközönség: 16–30 éves fiatalok; vegyes csoportok, előzetes tudás nem szükséges

Nyelvek: angol, francia, német, szerb, magyar, lengyel

Város / Ország: Újvidék, Szerbia

Kiindulási hely: Szabadság tér

Távolság: 8 km

Besült időtartam: ~160 perc

- **A túra előtt:** 15 perc
- **A túra során:** 130 perc
- **A túra után:** 15-20 perc

Szükséges eszközök: telefon, kényelmes cipő, jegyzetfüzet / notesz opcionálisan

Hozzáférhetőségi szint: közepes; többnyire sík városi útvonal, a kilátóparti szakaszhoz akadálymentes alternatíva is elérhető

Segédanyag

Tanulási célok

Ez a túra Újvidéket a kulturális emlékezet és a mindennapi állampolgári kapcsolódások nézőpontjából vizsgálja. Azt mutatja meg, hogyan formálják a hétköznapi interakciók, a művészeti kifejezőmódok és a közterek a közös identitást.

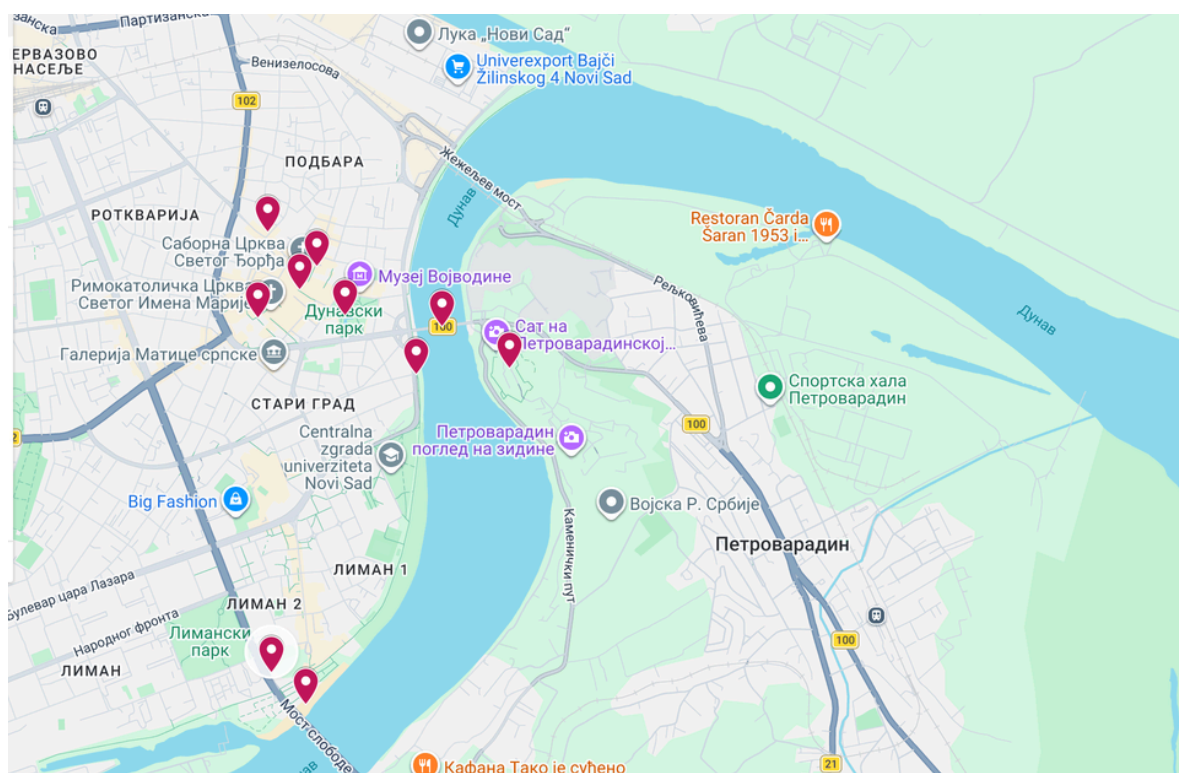
A túra nem kizárólag történelmi tényekre fókuszál. Személyes történeteket, kulturális gyakorlatokat és városi környezeteket kapcsol össze, miközben arra ösztönzi a résztvevőket, hogy elgondolkodjanak: a városokat nemcsak intézmények, hanem emberek is alakítják.

A túra egy kulcsgondolatra épül: a városokat nemcsak a történelem vagy az építészet formálja, hanem azok a döntések, viselkedésformák és rendszerek is, amelyek befolyásolják, hogyan használják az emberek a tereket. A köztér társadalmi normákat, kulturális értékeket és láthatatlan szabályokat tükröz, amelyek irányítják az emberi kapcsolódásokat. Újvidék hétköznapi helyszíneinek felfedezésén keresztül a résztvevők megérthetik, hogyan jön létre, hogyan értelmeződik és hogyan válik közössé a tér – és hogyan járulnak hozzá az egyének saját cselekedeteikkel annak alakításához.

Az állampolgári dimenzió annak megértésében rejlik, hogy:

- hogyan befolyásolja a köztér a viselkedést
- hogyan épül fel az emlékezet
- hogyan járulnak hozzá az egyének a közösségi élethez

Gyakorlati információk

Segédanyag

Megközelíthetőség

Állomás	Megközelíthetőség
1. Szabadság tér	 Teljesen akadálymentes, sík, burkolt tér
2. Zmaj Jovina utca	 Teljesen akadálymentes sétálóutca
3. Matica Srpska	 Akadálymentes járda, külső látogatás
4. Gimnazijska utca (Murál)	 Akadálymentes burkolat, szűk átjáró
5. Dunavski Park	 Többnyire akadálymentes, burkolt parki utak
6. Duna-parti sétány	 Teljesen akadálymentes folyóparti sétány
7. Varadin híd	 Teljesen akadálymentes gyalogos útvonalak mindkét oldalon
8. Podgrađe kilátópont*	 A kilátóponthoz lépcsők vezetnek
9. Sport- és rekreációs terület	 Többnyire akadálymentes, burkolt megközelítés
10. Szabadság híd	 Teljesen akadálymentes híd és gyalogos útvonal

*A lépcsők elkerülésére akadálymentes alternatív útvonal is elérhető: ez a folyóparti sétányt és az utat követve vezet ugyanahhoz a kilátóponthoz a területre.

Biztonság

A túra gyalogos zónákban és nyilvános területeken zajlik. A résztvevőknek be kell tartaniuk az alapvető városi biztonsági szabályokat, figyelniük kell az úttesten való átkeléskor, és együtt kell maradniuk a csoporttal. Kényelmes sétatempó ajánlott.

Segédanyag

A túra előtt

Teljes időtartam: 15 perc

Célok

Segíteni a résztvevőket abban, hogy:

- felfedezzék, hogyan formálják a helyek egy város identitását;
- felismerjék, hogy ugyanaz a hely különböző emberek számára különböző jelentéseket hordozhat;
- kulturális felfedezőkké váljanak a túra megkezdése előtt.

Csoport vezetés

Kezdd rövid egyéni reflexióval, folytasd páros vagy kiscsoportos beszélgetéssel, majd zárd rövid csoportos reflexióval. Bátorítsd a résztvevőket arra, hogy osszák meg személyes tapasztalataikat, és tartsák tiszteletben a különböző nézőpontokat.

Szükséges eszközök

- Telefon
- Öntapadós jegyzetlapok vagy jegyzetfüzet
- Toll

1. Az én helyem, az én történetem (5 perc)

Kérdezd meg a résztvevőktől:

„Számodra melyik újvidéki hely képviseli leginkább a várost, és miért?”

A résztvevők írják le egy hely nevét, valamint egy szót, amely kifejezi, milyen érzést kelt bennük ez a hely, például: kötődés, szabadság, történelem, barátság, inspiráció. Kérj meg néhány önként jelentkezőt, hogy röviden ossza meg a választát.

2. Különböző nézőpontok (5 perc)

Párokban vagy kiscsoportokban a résztvevők beszéljék meg:

- Egy turista is ugyanezt a helyet választaná?
- Melyik hely képviseli leginkább a város kultúráját?
- Hordozhat-e egyetlen hely különböző jelentéseket különböző emberek számára?

Minden csoport osszon meg egy következtetést a többiekkel.

3. A túra bevezetése (5 perc)

Magyarázd el, hogy ez a túra nemcsak nevezetességek meglátogatásáról szól, hanem annak felfedezéséről is, hogyan formálják Újvidék identitását a közterek, az emlékek, a kultúra és a mindennapi élet.

Kérd meg a résztvevőket, hogy minden helyszínt különböző nézőpontokból figyeljenek meg, és a túra során tartsák szem előtt a következő irányító kérdést:

„Milyen történeteket mesél ez a hely, és hogyan formálja Újvidék identitását?”

Zárásként mutasd be a túrát úgy, mint Újvidék felfedezését a közterein keresztül. Magyarázd el, hogy minden állomás a város identitásának egy-egy különböző aspektusát emeli ki, és arra ösztönzi a résztvevőket, hogy figyeljék meg, hogyan tükröződik a történelem, a kultúra, az emlékezet és a mindennapi élet az általuk meglátogatott helyeken.

Segédanyag

A túra során

1. állomás: Szabadság tér

Facilitátori javaslatok

A szöveg felolvasása előtt kérd meg a résztvevőket, hogy figyeljék meg a teret, és osszák meg, mitől érzik fontosnak. Kérd meg őket, hogy vegyék észre az épületeket, az emlékműveket és azokat az embereket, akik használják a teret. Egy rövid beszélgetés után vezesd be annak történetét, hogyan változott meg rövid időre a tér szimbolikus jelentése az Erőszak a téren című film forgatása során.

Háttérinformációk a kulturális örökségről

A Szabadság tér évszázadok óta Újvidék társadalmi, kulturális és politikai központja. Olyan meghatározó épületek és emlékművek veszik körül, mint a Városháza, a Mária neve templom és Svetozar Miletić emlékműve. A tér megmutatja, hogyan alakulnak folyamatosan a közterek a történelmi eseményeken és a mindennapi életen keresztül.

Reflexiós kérdések

- Mitől fontos ez a tér a város számára?
- Megváltozhat-e egy hely jelentése anélkül, hogy a külseje megváltozna?
- Hogyan befolyásolják a közterek a kollektív emlékezetet?

2. állomás : Zmaj Jovina utca

Facilitátori javaslatok

A szöveg felolvasása előtt kérd meg a résztvevőket, hogy figyeljék meg, hogyan használják az emberek az utcát. Bátorítsd őket arra, hogy vegyék észre, hogyan mozognak, kapcsolódnak egymáshoz, találkoznak, vagy egyszerűen csak elhaladnak egymás mellett az emberek. Kérd meg őket, hogy hasonlítsák össze a mai hangulatot azzal, amilyennek a történelmi korszót elképzelik: hogyan nézhetett ki, és hogyan működhetett.

Háttérinformációk a kulturális örökségről

A Zmaj Jovina utca régóta Újvidék egyik fő sétálóutcája és hagyományos találkozóhelye. Egykor a város korzójaként ismerték: olyan tér volt, ahol a társasági élet a mindennapi találkozásokon keresztül bontakozott ki, és tükrözte a kommunikáció és a közélet változó mintáit.

Reflexiós kérdések

- Hogyan befolyásolják a közterek azt, ahogyan az emberek kapcsolatba lépnek egymással?
- Mi változott abban, ahogyan az emberek ma társasági életet élnek?
- Képes-e egy utca a digitális korban is közösségi érzést teremteni?

Segédanyag

A túra során

3. állomás : Matica Srpska

Facilitátori javaslatok

A szöveg felolvasása előtt kérdezd meg a résztvevőktől, milyen örökséget hagyhat egyetlen ember egy városra. Bátorítsd őket arra, hogy gondolkodjanak az emlékműveken túl is, és vegyék figyelembe az oktatást, a kultúrát és a szolidaritás cselekedeteit. Egy rövid beszélgetés után vezesd be Marija Trandafil és a Matica Srpska történetét.

Háttérinformációk a kulturális örökségről

Az 1826-ban alapított Matica Srpska a legrégebbi szerb kulturális és tudományos intézmény. Amióta 1864-ben Újvidékre költözött, kulcsszerepet játszik a szerb nyelv, irodalom és kulturális örökség megőrzésében. Az épület Marija Trandafil maradandó örökségét is tükrözi, akinek jótékonyági tevékenysége az oktatást és a szociális gondoskodást támogatta.

Reflexiós kérdések

- Hogyan befolyásolhatják egyetlen ember tettei a jövő nemzedékeit?
- Miért fontos a kulturális intézmények megőrzése?
- Milyen örökséget szeretnél hagyni a saját közösségedben?

4. állomás : Gimnazijska utca – „Szerb Athén” falfestmény

Facilitátori javaslatok

Kérd meg a résztvevőket, hogy a szöveg felolvasása előtt figyeljék meg a falfestményt. Kérdezd meg tőlük, szerintük mit ábrázol, és hogy a falfestményeket érdemes-e egy város kulturális örökségének részeként kezelni. Bátorítsd a különböző véleményeket, mielőtt bemutatom a fal mögött rejlő történetet.

Háttérinformációk a kulturális örökségről

A falfestmények a kortárs városi örökség részét képezik: tükrözik egy közösség identitását, értékeit és kreativitását. Ez a helyszín azt is megmutatja, hogyan válhat a köztéri művészet nyilvános vita tárgyává, és hogyan befolyásolják a megőrzésről vagy eltávolításról szóló döntések azt, ahogyan a városok emlékeznek a múltjukra.

Reflexiós kérdések

- Védni kellene-e a street artot kulturális örökségként?
- Kinek kellene eldöntenie, mi marad látható a köztereken?
- Hogyan formálhatja a köztéri művészet egy város identitását?

Segédanyag

A túra során

5. állomás : Dunavski Park – Hattyúk tava

Facilitátori javaslatok

Kérd meg a résztvevőket, hogy egy pillanatig csendben figyeljék meg a parkot. Bátorítsd őket arra, hogy vegyék észre, hogyan használják az emberek a teret, és miben különbözik ez a hely a forgalmas városi utcáktól. Hívd őket arra, hogy gondolkodjanak el azon, miért fontosak a parkok az egyének és a közösségek számára egyaránt.

Háttérinformációk a kulturális örökségről

Az 1895-ben megnyílt Dunavski park Újvidék egyik legrégebbi közparkja. Az idők során a pihenés, a társas kapcsolódás és a kulturális emlékezet helyévé vált, ahol az olyan jellegzetes pontok, mint a Hattyúk tava, több generáció városlakói számára is szimbolikus jelentőséget kaptak.

Reflexiós kérdések

- Miért fontos közterek a parkok?
- Hogyan hatnak a zöldterületek a jóllétünkre és az odatartozás érzésére?
- Milyen emlékeket vagy érzéseket teremtenek a parkok egy közösség számára?

6. állomás : Duna-parti sétány – Mozgás és közös tér

Facilitátori javaslatok

Kérd meg a résztvevőket, hogy figyeljék meg, milyen különböző módokon használják az emberek a rakpartot. Hívd fel a figyelmüket a sétálókra, kerékpárosokra, futókra és a folyóparton pihenő emberekre. Bátorítsd őket arra, hogy gondolkodjanak el azon, hogyan formálja a mozgás a közös köztér használatának élményét.

Háttérinformációk a kulturális örökségről

A Duna-parti sétány Újvidék egyik legnépszerűbb köztere, amely összekapcsolja a várost a folyóval és a nemzetközi EuroVelo 6 kerékpárútvonallal. Megmutatja, hogyan támogatják a közterek a kikapcsolódást, a mobilitást és a mindennapi találkozásokat, miközben a helyi életet tágabb európai útvonalakhoz kapcsolják.

Reflexiós kérdések

- Hogyan osztoznak az emberek a köztereken anélkül, hogy beszélnének egymással?
- Mitől válik a sétány hívogatóvá a különböző használók számára?
- Hogyan befolyásolja a mozgás azt, ahogyan megtapasztalunk egy várost?

Segédanyag

A túra során

7. állomás : Varadin híd – Újjáépítés és emlékezet, a kapcsolódás hídja

Facilitátori javaslatok

Kérd meg a résztvevőket, hogy álljanak meg a híd közepén, és figyeljék meg a város mindkét oldalát. Hívd őket arra, hogy gondolkodjanak el azon, hogyan kapcsolnak össze a hidak nemcsak helyeket, hanem embereket, emlékeket és történelmi eseményeket is.

Háttérinformációk a kulturális örökségről

A Varadin híd a kitartás és a megújulás jelképévé vált. Az 1999-es NATO-bombázások során megsemmisült, majd később újjáépítették. A híd azt mutatja meg, hogyan őrizhetik a közterek a kollektív emlékezetet, miközben továbbra is a mindennapi életet szolgálják.

Reflexiós kérdések

- Mit jelképezhet egy híd a fizikai kapcsolaton túl?
- Hogyan őrizhetik meg a helyek a múlt eseményeinek emlékét?
- Miért fontos az újjáépítés egy közösség számára?

8. állomás : Podgrađe kilátópont – „Mi számít védett örökségnek?”

Facilitátori javaslatok

A szöveg felolvasása előtt kérd meg a résztvevőket, hogy nézzék meg a péterváradi erődöt, és írják le, szerintük mi teszi védelemre érdemesé. Bátorítsd őket arra, hogy gondolják végig: az örökséget csak a kora határozza meg, vagy az is, milyen jelentést tulajdonítanak az emberek egy helynek.

Háttérinformációk a kulturális örökségről

A péterváradi erőd Szerbia egyik legfontosabb kulturális örökségi helyszíne. A 17. és 18. század között épült, és katonai erődítményből kulturális nevezetességgé alakult, megmutatva, hogyan kaphat az örökség idővel új jelentéseket.

Reflexiós kérdések

- Mitől válik egy hely védelemre érdemesé?
- Válhat-e valami örökséggé a jelentése miatt, nem csak a kora alapján?
- Kinek kellene eldöntenie, mit őrzünk meg a jövő generációi számára?

Segédanyag

A túra során

9. állomás : „Kié ez a tér?” – Sport és hozzáférés

Facilitátori javaslatok

Kérd meg a résztvevőket, hogy figyeljék meg, kik és hogyan használják a sportterületet. Hívd őket arra, hogy gondolkodjanak el azon, vajon mindenki egyformán szívesen látottnak érzi-e magát itt, és milyen tényezők ösztönözhetik vagy tarthatják vissza az embereket a részvételtől.

Háttérinformációk a kulturális örökségről

A nyilvános sport- és rekreációs területek támogatják az egészséget, a társas kapcsolódást és a közösségi életet. Bár mindenki számára nyitottak, kialakításuk, hozzáférhetőségük és társadalmi normáik befolyásolhatják, hogy ki érzi magát kényelmesen a használatuk során.

Reflexiós kérdések

- Az, hogy „mindenki számára nyitott”, mindig azt is jelenti, hogy „mindenki számára hozzáférhető”?
- Mitől érezheti valaki magát befogadottnak vagy kirekesztettnek egy köztérben?
- Hogyan válhatna ez a tér hívogatóbbá különböző csoportok számára?

10. állomás : Szabadság híd – Hajdin mesterműve

Facilitátori javaslatok

Kérd meg a résztvevőket, hogy vessenek egy utolsó pillantást a városra a hídról. Hívd őket arra, hogy gondoljanak vissza a meglátogatott helyekre, és nevezzenek meg egy olyan helyszínt, amely megváltoztatta azt, ahogyan Újvidékre tekintenek.

Háttérinformációk a kulturális örökségről

A Nikola Hajdin mérnök által tervezett Szabadság híd Újvidék egyik legismertebb nevezetessége. Az 1999-es pusztulása után újjáépített híd a kitartást, a folytonosságot, valamint a város múltja, jelene és jövője közötti kapcsolatot jelképezi.

Reflexiós kérdések

- A túra melyik helyszíne tette rád a legerősebb benyomást, és miért?
- Hogyan formálják a közterek egy város identitását?
- Milyen történetet viszel magaddal Újvidékről a túra után?

Segédanyag

A túra után

Teljes időtartam: 15–20 perc

Célok

Segíteni a résztvevőket abban, hogy:

- reflektáljanak arra, amit a túra során felfedeztek;
- összekapcsolják személyes élményeiket Újvidék kulturális identitásával;
- átgondolják, hogyan járulhatnak hozzá a közterek megőrzéséhez és gazdagításához.

Csoportvezetés

Kezdd egyéni reflexióval, folytasd csoportos beszélgetéssel, majd zárd kreatív tevékenységgel. Bátorítsd a résztvevőket arra, hogy meghallgassák a különböző nézőpontokat, és tiszteletben tartsák az eltérő tapasztalatokat.

Szükséges eszközök

- Öntapadós jegyzetlapok vagy jegyzetfüzet
- Toll

1. Egy hely, egy emlék (5 perc)

Kérdezd meg a résztvevőktől:

„Melyik állomás volt rád a legnagyobb hatással, és miért?”

Kérj meg néhány résztvevőt, hogy röviden ossza meg a válaszát.

2. Csoportos reflexió (5 perc)

Beszéljétek meg a következő kérdéseket:

- Volt olyan hely, amely megváltoztatta azt, ahogyan Újvidékre tekintesz?
- Melyik történet lepett meg a legjobban?
- Hogyan befolyásolják a közterek az odatartozás érzését?
- Mitől válik a kulturális örökség ma jelentőségessé?

3. Hagyd itt a visszhangodat (5–10 perc)

Kérd meg minden résztvevőt, hogy írjon egy mondatot, amely így kezdődik:

„Egy dolog, amit szeretném, hogy az emberek megjegyezzenek Újvidékről...”

Kérd meg a résztvevőket, hogy osszák meg válaszaikat a csoporttal. Bátorítsd őket arra, hogy hallgassák meg a különböző nézőpontokat, és figyeljék meg, hogyan kapcsolódik mindenki egyedi módon a városhoz.

Befejezés

Zárásként emlékeztessd a résztvevőket arra, hogy egy város identitását nemcsak a nevezetességei és a történelme formálják, hanem azok az emberek is, akik benne élnek, az emlékek, amelyeket létrehoznak, és a történetek, amelyeket megosztani választanak. Bátorítsd őket arra, hogy továbbra is kíváncsisággal fedezzék fel saját közösségeiket, és értékeljék azokat a sokféle tapasztalatot, amelyek alakítják őket.

Segédanyag

Referenciák

- Hajdin, N. (1981). Technical and Architectural Design of the Liberty Bridge (Most slobode). Documentation on the "Reflection Circle" aesthetic in urban engineering.
- Pušić, Lj. (2003). Urban Culture: The Basis for Sustainable Multiculturalism. Novi Sad: SAS and Faculty of Philosophy. Focuses on the Danube Quay as a space for social cohesion and the "Serbian Athens" identity.
- Pušić, Lj. (1987). Urban Development of Cities in Vojvodina during the 19th and first half of the 20th Century. Novi Sad: Matica Srpska.
- MGM & Lovćen Film Archives (1961). Production Records of "Square of Violence". Directed by Leonardo Bercovici. Documentation of the transformation of Liberty Square into a film set.
- Archives of Matica Srpska (1864–present). Records of the Benefactress Marija Trandafil and the Foundation of the Orphanage. History of the oldest Serbian cultural and scientific institution.
- Milojević, S. (2017). The Mural of Vera Crvenčanin Kulenović. Street art documentation of the first Yugoslav female film director.
- Pušić, Lj. (2005). "On the Advantages of Living in Novi Sad: Opinions of Inhabitants of Vojvodina". Sociological Review, Vol. XXXIX, No. 4.
- Association "Bute dobri" (2019). Mural "Serbian Athens" (Njegoševa Street). Artistic and political records of the 19th-century intellectual assembly at "Bela Lađa".
- Pollack, S. (1969). Production Logs of "Castle Keep" (Castle Keep). Starring Burt Lancaster. Records of filming at Kamenički Park and Marcibanji-Karačonji Castle.
- interjúk
- hírek
- közösségi média
- blogok